

KELAM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

8. KELAM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

8.1. KELAM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Kelam; naslardan hareketle inanç esaslarını ve insanın düşünce yapısına ilişkin temel ilkeleri belirleyen, bunları akli yöntemlerle açıklayan, destekleyen ve karşı fikirleri eleştirip cevaplayan bir disiplindir.

İslam dininin temel inanç konularını; uluhiyyet, nübüvvet ve ahiret başlıkları altında toplamak mümkündür. Kelam ilmi de bu konular hakkında vahyin bildirdikleri çerçevesinde akli açıklamalar yapar. Buna göre konusu açısından kelam; Allah'ın (c.c.) zatından ve sıfatlarından, peygamberlikle ilgili konulardan, yaratılmışların başlangıç ve sonundan vahyin ışığında bahseden bir ilimdir. Kelam öncelikle Allah'ın (c.c.) varlığını, birliğini, sıfatlarını ve fiillerini delilleriyle temellendirir. Bu bağlamda Kelam ilmi; Allah'ın (c.c.) varlığını bazen Kur'an ayetlerinden bazen insanın özelliklerinden bazen de Allah'ın (c.c.) ayeti olarak kabul edilen tabiattan hareketle ispat eder.

Kelam Dersi Öğretim Programı; Anadolu imam hatip lisesi öğrencilerine inanç esaslarını ve temel ilkelerini naslardan hareketle temellendirmeyi, bunları akli yöntemlerle açıklamayı ve karşı fikirleri eleştirip cevaplama becerileri kazandırmayı hedeflemektedir.

Kelam Dersi Öğretim Programı dört üniteden oluşmaktadır. Kelam Dersi Öğretim Programı ile 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri"ne uygun olarak öğrencilerin;

- Kelam ilminin amacını, konusunu ve yöntemini kavraması,
- İslam dininin temel inanç konularını vahyin ilkeleri ışığında aklın yardımıyla kavraması,
- İnanç alanında geçmişteki ile günümüzdeki yorum farklılıklarının ortaya çıkmasının nedenlerini açıklaması,
- İslam düşüncesinde ortaya çıkan belli başlı itikadi ve siyasi yorumlar ile bunların günümüzdeki yansımalarını tanıması,
- İslam düşüncesinde farklı ekollerin iman, varlık ve bilgi sorunlarına yaklaşımını açıklaması,
- Çağımızın inançla ilgili güncel meselelerini tevhid ilkesine göre değerlendirmesi amaçlanmaktadır.

8.2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Kelam dersinde konu ve kazanımlar; öğrencilerin İslam'ın inanç esaslarını bir bütün olarak içselleştirmelerine ve tevhid merkezli bir bakış açısı geliştirmelerine yönelik etkinliklerle desteklenmelidir.
2. Öğretim Program'ındaki alana özgü kelime, kavram ve tamlamaların yazım ve telaffuzunda "TDK Yazım ve İmla Kılavuzu" esas alınır. Ancak yazım ve telaffuzda tutarlılığı gözetmek kaydıyla Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM) yazım ve imlası da tercih edilebilir.
3. Kelam dersinde konu ve kazanımların daha iyi kavranabilmesi için akaid, felsefe, sosyoloji ve psikoloji alanlarında da bilgi sahibi olmanın önemi vurgulanmalıdır.
4. Ders kitabı/eğitim materyali aşağıdaki tabloda verilen ölçülere göre hazırlanmalıdır.

KELAM DERSİ KİTAP FORMA SAYISI		
Dersin Adı	En Yüksek Forma Sayısı*	Ebat
Kelam 12. Sınıf	9	19,5 cm x 27,5 cm

*En yüksek forma sayısı yazılmıştır. Hazırlanacak Ders Kitabı / Eğitim Aracı daha düşük forma sayılarında da olabilir.

8.3. KELAM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTELERİ, KAZANIM SAYILARI VE SÜRELERİ

ÜNİTELER		KAZANIM SAYILARI	DERS SAATİ	DERS SAATİ YÜZDESİ
1.	Kelam İlmi	5	16	22,22
2.	Kelam İlminde Temel Meseleler	7	16	22,22
3.	Dinin Anlaşılmasında Farklı Yorumlar	6	20	27,77
4.	Kelam İlmi ve Güncel Meseleler	3	20	27,77
TOPLAM		21	72	100

1. ÜNİTE	2. ÜNİTE	3. ÜNİTE	4. ÜNİTE
KELAM İLMİ	KELAM İLMİNDE TEMEL MESELELER	DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR	KELAM İLMİ VE GÜNCEL MESELELER
- Kelam İlminin Tanımı, Konusu ve Amacı - Kelam İlminin Doğuşu ve Gelişmesi - Kelam İlminin İslami İlimlerle İlişkisi - Kelam İlminin Diğer İlimlerle İlişkisi - Kelam İlminin Yöntemi	- Varlık Meselesi 1.1. Allah-Âlem İlişkisi 1.2. Madde 1.3. Hayat 1.4. İnsan - Bilgi Meselesi 2.1. Bilginin Tanımı 2.2. Bilginin Kaynakları 2.2.1. Akl-ı Selîm 2.2.2. Haber-i Sadık 2.2.3. Havass-ı Selîme 2.3. İman-Bilgi İlişkisi 2.4. Akıl-Vahiy ilişkisi - Delil 3.1. Naklî Deliller 3.2. Akli Deliller - Hüküm 4.1. Dinî Hükümler 4.2. Akli Hükümler	- Din ve Dinî Yorum - Dinî Yorumlarla ile İlgili Bazı Kavram ve Yaklaşımlar - Yorum Farklılıklarının Sebepleri - İtikadi ve Siyasi Yorumlar 4.1. Ehl-i Sünnet 4.1.1. Selefilik 4.1.2. Eşarilik 4.1.3. Maturidilik 4.2. Haricilik 4.3. Mürcie 4.4. Şia 4.5. Mutezile 4.6. Cebriye	- Günümüzde Kelam İlmi - Kelam İlmi ve Güncel Konular 2.1. Deizm 2.2. Politeizm 2.3. Agnostisizm 2.4. Pozitivizm 2.5. Ateizm 2.6. Nihilizm 2.7. Sekülerizm 2.8. Satanizm 2.9. Tenasüh ve Reenkarnasyon 2.10. Kötülük Problemi 2.11. Sahte Peygamberlik

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
1. KELAM İLMİ	- Kelam İlminin Tanımı, Konusu ve Amacı - Kelam İlminin Doğuşu ve Gelişmesi - Kelam İlminin İslami İlimlerle İlişkisi - Kelam İlminin Diğer İlimlerle İlişkisi - Kelam İlminin Yöntemi	Bu ünite sonunda öğrenciler; - Kelam ilminin tanımını, konusunu, önemini ve amacını kavrar. - Kelam ilminin doğuşunu ve gelişimini açıklar. - Kelam ilminin diğer İslami ilimlerle ilişkisini değerlendirir. - Kelam ilminin diğer ilimlerle ilişkisini örneklerle açıklar. - Kelam ilminin esas aldığı yöntemleri kavrar.	Ünite sonunda Kelam ile ilgili Türkçe olarak yazılan veya Türkçeye tercüme edilen eserlerden en az beş tanesi kısaca tanıtılacaktır. Bu ünitenin konuları işlenirken vahiy ve akl-ı selîm vurgusu öne çıkarılacak; yeri geldikçe konuyla ilgili sahih hadislerle ve İslam bilginlerinin görüşlerine de yer verilecektir. 3 ve 4. kazanımlar işlenirken kelam ilminin akaid, tefsir, hadis, ahlak, felsefe, sosyoloji, psikoloji, astronomi, fizik, biyoloji ve coğrafya gibi ilimlerle ilişkisi ayrıntılara girilmeden ele alınacaktır. 5. kazanım işlenirken kelam ilminin normatif bir yöntem kullandığına vurgu yapılacaktır. Kavramlar: İlm-i kelam, ilm-i tevhid, Fıkıh-ı ekber, mebd, meâd, akıl, nakil, vahiy.

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
2. KELAM İLMİNDE TEMEL MESELELER	- Varlık Meselesi 1.1. Allah-Âlem ilişkisi 1.2. Madde 1.3. Hayat 1.4. İnsan - Bilgi Meselesi 2.1. Bilginin Tanımı 2.2. Bilginin Kaynakları 2.2.1. Akl-ı Selîm 2.2.2. Haber-i Sadık 2.2.3. Havâss-ı selîme 2.3. İman-Bilgi ilişkisi 2.4. Akıl-Vahiy ilişkisi - Delil 3.1. Naklî Deliller 3.2. Akli Deliller - Hüküm 4.1. Dinî Hükümler 4.2. Akli Hükümler	Bu ünite sonunda öğrenciler; 1. Allah-âlem ilişkisini naslarla temellendirir. 2. Varlık meselesini, “yaratana-yaratılan ilişkisi” çerçevesinde yorumlar. 3. Bilgi kaynaklarını, Kur’an’dan hareketle açıklar. 4. İman ile bilgi arasındaki ilişkiyi tartışır. 5. Akıl-vahiy arasındaki ilişkiyi açıklar. 6. Kelami konuların izahında naklî ve akli delillerin önemini fark eder. 7. Dinî ve akli hükümleri açıklar.	Ünite işlenirken vahiy ve akl-ı selîm vurgusu öne çıkarılacak; konuyla ilgili sahih hadislerle ve İslam bilginlerinin görüşlerine yer verilecektir. 5. kazanım işlenirken “sahih nakil ile selim aklın çelişmezliği” ilkesine vurgu yapılacaktır. 6. kazanım işlenirken deney, tecrübe, gözlem, görsel veriler vb. kaynaklara da değinilecektir. Kavramlar: Âlem, uluhiyet, ilim, vacip, akl-ı selîm, haber-i sadık, delil, hüküm, havâss-ı selîme.

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
3. DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR	1. Din ve Dinî Yorum 2. Dinî Yorumlarla ilgili Bazı Kavram ve Yaklaşımlar 3. Yorum Farklılıklarının Sebepleri 4. İtikadi ve Siyasi Yorumlar 4.1. Ehl-i Sünnet 4.1.1. Selefilik 4.1.2. Eşarilik 4.1.3. Maturidilik 4.2. Haricilik 4.3. Mürcie 4.4. Şia 4.5. Mutezile 4.6. Cebriye	Bu ünite sonunda öğrenciler; 1. Din ve dinî yorum arasındaki farkı ayırt eder. 2. Dinî yorumlarla ilgili kavram ve yaklaşımları açıklar. 3. İslam düşüncesindeki yorum farklılıklarının ortaya çıkış sebeplerini açıklar. 4. İtikadi ve siyasi yorumların İslam düşüncesine canlılık kattığını fark eder. 5. İtikadi ve siyasi yorumları, kelam ilminin bilgi kaynakları ışığında değerlendirir. 6. İslam düşüncesinde ortaya çıkan belli başlı itikadi ve siyasi yorumlar ile bunların günümüzdeki yansımalarını tanır.	Ünite genelinde konular öğrencilerin seviyeleri ve kültürel altyapıları göz önünde bulundurularak ele alınacaktır. Ayrıca Maturidilik ve Eşariliğin ana kaynaklarına değinilecek; ayrıca öğrenci seviyeleri göz önünde bulundurularak kaynaklarla ilgili okuma metinlerine de yer verilecektir. 2. kazanımda kavramlar itikad, akaid, kelam, fıkıh, mezhep ve fırka kavramlarıyla; yaklaşımlar ise itikadi/siyasi, fıkhi, felsefi ve tasavvufi yaklaşımlarla sınırlandırılacaktır. 3 ve 4. kazanımlar işlenirken ehl-i sünnet ve ehl-i bidat kavramlarına değinilecektir. 5.kazanım işlenirken selevin (ehl-i sünnetin öncüleri) dini anlama tarzı ile günümüzde Selefilik adını kullanarak ortaya çıkan dinî ve siyasi ideolojilerin farklı olduklarına vurgu yapılacaktır. Kavramlar: Ehl-i sünnet, itikat, akaid, mezhep, fırka, bidat, ircâ, itizal, cebr, imamet, mürtekeb-i kebire, selev.

Ünite	Konular	Kazanımlar	Açıklamalar
4. KELAM İLMİ VE GÜNCEL MESELELER	- Günümüzde Kelam İlmî - Kelam İliminin Güncel Konular - Deizm - Politeizm - Agnostisizm - Pozitivizm - Ateizm - Nihilizm - Sekülerizm - Satanizm - Tenasüh ve Reenkarnasyon - Kötülük Problemi - Sahte Peygamberlik	Bu ünite sonunda öğrenciler; - Günümüz kelam çalışmalarını tanır. - Güncel inanç konularını ve bunların ortaya çıkış nedenlerini yorumlar. - Güncel meseleleri kelam ilminin bakış açısına göre değerlendirerek bireysel ve sosyal hayattaki yansımalarını fark eder.	Ünite sonunda Kelam ilminin güncel konuları ile ilgili Türkçe olarak yazılan eserlerden en az beş tanesi kısaca tanıtılacaktır. Ünite genelinde yer alan inançla ilgili konular, İslam akaidi çerçevesinde ve kelam ilminin normatif yaklaşımıyla ele alınacaktır. 2. kazanım işlenirken sahte peygamberlik konusunda Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hem resullerin hem de nebilerin sonuncusu olduğu ayetlerle açıklanacaktır. Kavramlar: Yeni ilm-i kelam, hüsün, kubuh.